

V. Peníze: měna bez paměti

Tento text je součástí otevřeného analytického seriálu Poznámky k fungování současného systému a je předložen ke korekci – odborné i laické.

Tento díl se zaměřuje na vlastnosti fiat měny, které umožňují přerušení vazby mezi vznikem hodnoty, odpovědností a jejím pozdějším přerozdělením.

Obsah

V. Peníze: měna bez paměti.....	1
Stručné vymezení úvahy.....	1
Zbožštění peněz.....	1
Měna bez paměti.....	1
Nemožnost volby jednotlivce.....	2
Přijetí viny bez volby.....	2
Rekurzivní „očistění“ odpovědnosti.....	2
Fiat money a blokáce učení.....	3
Klíčová otázka.....	3
Diagnostické vymezení.....	4
Závěrečné vymezení.....	4
Poznámka k dalším dílům seriálu.....	4

Stručné vymezení úvahy

Peníze jsou obvykle chápány jako neutrální prostředek směny, účetní jednotka, uchovatel hodnoty.

V systému fiat money však peníze získaly ještě jinou, zásadní roli. **Staly se univerzálním hodnotitelem reality.**

To, co je vyjádřeno v penězích je považováno za skutečné, legitimní, podstatné, důležité. Co v penězích vyjádřit nelze je neviditelné, nezapočitatelné, systémově slabé, nezajímavé.

Zbožštění peněz

V minulosti byly peníze nástrojem – prostředkem poměřování hodnot.

V současném systému se vztah obrátil:

- hodnoty jsou poměřovány penězi,
- rozhodnutí jsou legitimizována penězi,
- realita bez odpovídajícího toku peněz není realitou.

Došlo ke **zbožštění peněz**.

Na rozdíl od boha však peníze **nemají paměť**, neptají se na původ, ani na důsledky.

Peníze nerozlišují:

- zda vznikly z práce, z dluhu nebo ze zločinu,
- zda pochází ze systematické externalizace škod,
- zda kryjí hodnotu, nebo jen očekávání,
- zda financují tvorbu, nebo destrukci.

Každá peněžní jednotka je zaměnitelná, anonymní, morálně neutrální a anonymizující.

Dnešní systém povahu peněz změnil. Nemají vlastní vnitřní hodnotu a nejsou kryté komoditou (např. zlatem nebo stříbrem). Jejich hodnota vychází z toho, že je stát prohlásil za zákonné platidlo a lidé jim důvěřují, protože jinou možnost v běžném platebním styku nemají.

Pro tento typ peněz se používá termín „fiat money“.

V rámci tohoto seriálu je pojem „fiat money“ používán v rozšířeném smyslu, jako označení souboru měnových, právních a institucionálních mechanismů, které umožňují systematické přerušení vazby mezi hodnotou, odpovědností a časem.

Poznámka k historické kontinuitě

Peníze nikdy nebyly nositelem morální paměti. I dřívější formy peněz umožňovaly anonymizaci původu hodnoty a oddělení transakce od jejích důsledků. Rozdíl současného systému nespočívá v samotné absenci paměti, ale v její institucionální, právní a globálně provázané stabilizaci.

V moderním uspořádání je tato paměťová amnézie násobena státem, který funguje jako zprostředkovatel a garant zapomnění. Stát přestává být protiváhou trhu a sám se stává nástrojem fiat architektury. V tomto smyslu lze hovořit o „Fiat státu“, i on funguje bez paměti, bez odpovědnosti a jako převodová páka zájmů, které jsou mimo dosah jednotlivce.

Nemožnost volby jednotlivce

Jednotlivec v systému fiat money nemůže:

- odmítnout peníze na základě jejich původu,
- rozlišit „čisté“ a „nečisté“ hodnoty,
- přijímat či nepřijímat peníze podle jejich „karmické“ zátěže (v sekulárním smyslu: podle původu a následků).

Jejich přijetí neznamená souhlas, ale že nemá jinou možnost.

Odpovědnost – je „vymazána“ samotnou povahou měny.

Přijetí viny bez volby

*Přijetím peněz jednotlivec nepřijímá jejich původ, ale **přebírá jejich důsledky.***

I bez možnosti volby vstupuje do řetězce, ve kterém je:

- zatížen následky cizích rozhodnutí,
- vystaven „karmickému“ dluhu (historickým následkům),
- a nucen nést vinu, kterou neměl možnost odmítnout.

Systém mu současně:

- neumožňuje původ peněz posoudit,
- neumožňuje je nepřijmout,
- a přesto mu **připisuje roli účastníka.**

Odpovědnost je tedy zrušena na úrovni systému,

*ale **vina zůstává rozptýlená na úrovni jednotlivců, kteří k ní neměli svobodný přístup.***

Systém ruší odpovědnost shora, ale vinu ponechává dole – u těch, kteří neměli možnost volby.

Fiat money ruší odpovědnost, ale ponechávají „karmickou“ zátěž těm, kdo neměli možnost původ hodnoty odmítnout.

Rekurzivní „očistění“ odpovědnosti

Měna bez paměti umožňuje rekurzivní proces:

1. hodnota vznikne problematicky,
2. je převedena do peněz,
3. peníze jsou transakcí „očistěny“,
4. další subjekt je přijme, protože nemá jinou možnost,
5. původ i odpovědnost jsou definitivně přerušeny.

Přijetí peněz zde neznamena morální souhlas, ani přijetí viny,
ale **kapitulaci před systémem, který odpovědnost neuchovává.**

Fiat money **neumožňuje „karmickou“ kontinuitu následků – odpovědnost se ztratí u transakce.**

Fiat money proto:

- stabilizují krátkodobou funkčnost,
- umožňují plynulost systému,
- ale ruší odpovědnost jako sledovatelnou veličinu.

Paměť je základní podmínkou učení.

Systém bez paměti se nemůže učit — může se pouze přizpůsobovat.

Závěrečné hodnocení

To, že systém nějak „funguje“, nic nedokazuje ani nevyvrací.

Peníze nejsou problémem, nejsou ani dobré ani špatné.

Problémem je její fungování v systému, který nevidí minulost, neumožňuje volbu, a **stornuje odpovědnost dříve, než může vzniknout vina.**

Poznámka k dalším dílům seriálu

Tento text je součástí otevřeného analytického seriálu *Poznámky k fungování současného systému*. Jednotlivé díly seriálu zkoumají běžně používané pojmy ekonomické a společenské reality jako možné nositele skrytých asymetrií a mechanismů, které mohou zakrývat (kamuflovat) strukturální povahu systémových problémů.

Aktuální verze všech souvisejících dokumentů jsou dostupné na:

<https://www.jetoonas.cz/poznamky-k-fungovani-soucasneho-systemu/>

